

(رۆلی سۆشیال میدیا له بهرهمهینانهوهی شوناسی کلتوری-نهتهوهیی کورد)

نامیز محمد فرج
amez.s.re@gmail.com
 خویندکاری ماستەر (کۆمه‌لناسی)

م.ی. سارا کمال معروف
Sara.maarouf@nit.edu.krd
 پهیمانگای ناشنال بۆ تهکنه‌لوژیا

هه‌زامه‌ندی بلاو کردنهوه : ۲۰۲۵/۴/۱۰

هه‌زامه‌ندی وه‌رگرتنی توێژینهوه : ۲۰۲۵/۴/۱۰

پوخته

سۆشیال میدیا بووته به‌شیکێ دانهرای ژبانی مۆدێرن و وه‌ک سه‌کۆیه‌ک بۆ په‌یوه‌ندیکردن و ئالوگۆری بېرۆکه و کلتور و زانیاری کار ده‌کات. ئهم توێژینه‌وه‌یه هه‌ولێ ده‌رخستنی رۆلی سۆشیال میدیا له بونیادنان و ده‌ربهرینی شوناسی کلتوری نه‌ته‌وه‌ی کورد له سه‌رده‌می دیجیتاڵیدا ده‌دات. ئهم سه‌رده‌مه، که هاوکاته له‌گه‌ڵ به‌جیهانیبوونی په‌یوه‌ندییه‌کاندا، پلاتفۆرمه‌کانی سۆشیال میدیا وه‌ک فه‌یسبووک، ئینستاگرام، تویتەر و ئه‌وانی دیکه له‌ ته‌نها ئامرازیکێ په‌یوه‌ندیکردنه‌وه تێپه‌ریون و بوونه‌ته ژینگه‌یه‌کی به‌رچاو بۆ ئالوگۆری کلتوری، سیاسی و شوناس. بۆ نه‌ته‌وه‌یه‌کی وه‌ک کوردیش، که به‌هۆی نه‌بوونی ده‌وله‌ته‌وه به‌ درێژایی میژوو رووبه‌رووی ئاسته‌نگ بووته‌وه له‌ پاراستن و دووپاتکردنه‌وه‌ی شوناسه‌که‌یدا، ئهم پلاتفۆرمانه ده‌رفه‌تیکیان بۆ دووپاتکردنه‌وه و به‌رهمه‌ینانه‌وه‌ی میراتی کلتوریه‌کان ره‌خساندوه. ئهم توێژینه‌وه‌یه به‌واداچوون بۆ چۆنیه‌تی که‌لک وه‌رگرتنی تاکه‌کانی کورد له سۆشیال میدیا ده‌کات بۆ بونیادنانه‌وه و ده‌ربهرینی شوناسی کلتوری خۆیان، به‌تایبه‌تیش کارلیکه‌کانی ناو ئهم پلاتفۆرمانه، وه‌ک پۆست و هاشتاگه‌کان، که به‌شدارن له‌ پاراستن و به‌رهمه‌ینانه‌وه‌ی شوناسی کورد. له‌م روانگه‌یه‌یه ئهم توێژینه‌وه‌یه به‌ سود وه‌رگرتن له‌ کاری کۆمه‌لناسی هاوچه‌رخێ فه‌ره‌نسی پیه‌ر بۆر دیو به‌واداچوون بۆ چۆنیه‌تی پیناسه‌کردنی تاکێ کورد بۆ شوناسی خۆی ده‌کات له‌ریگای سۆشیال میدیاوه له‌ جیهانی جیهانگیردا. توێژینه‌وه‌که له‌ریگای میتۆدی چۆنیه‌تییه‌وه شیکاری ده‌کات، که چۆن کارلیک له‌ریگای هه‌ژماره‌کانی ناو پلاتفۆرمی ئینستاگرام به‌شدارن له‌ دروستکردنی ژینگه‌یه‌ک، که ئاسانه‌کاری بۆ دووباره به‌رهمه‌ینانه‌وه‌ی شوناسی کلتوری کورد ده‌کات. هه‌ر بۆیه توێژینه‌وه‌که گه‌یشتووته ئهو ده‌ره‌ئه‌جامه‌ی، که هه‌ریه‌که له‌م هه‌ژمارانه‌ی وه‌رگیراون به‌ سودبێنن له‌ سه‌رمایه‌ی کلتوری و له‌ناو ئه‌ویشدا هه‌رسێ جۆری سه‌رمایه‌ی کلتوری به‌رجه‌سته و بابه‌تی و دامه‌زراره‌یه‌وه، سه‌رمایه‌ی کۆمه‌لایه‌تییه‌کان له‌ناو کایه‌ی ئینستاگرامدا به‌رهمه‌ینانه‌وه و له‌م ریگه‌یه‌شه‌وه رۆلیان هه‌بووه له‌ بلاوکردنه‌وه و به‌رهمه‌ینانه‌وه‌ی شوناسی نه‌ته‌وه‌یه‌ی کورددا.

دهتوانریت سۆشیال میدیا بهکار بهینریت بۆ پاراستن و بهرهمهینانهوهی شوناسی نتهوهیی کورد گرنگه. لههممان کاتدا، ئهم توئیزینهوهیه ههولیکه بۆ تیگهیشتمانی له پاراستن و بهرهمهینانهوهی شوناسی نتهوهیی له سهردهمی دیجیتالییدا.

سینههم/ نامانجی توئیزینهوهکه (The aims of the research): نامانجی سهرمکی توئیزینهوهکه دهرخستنی چۆنییهتی کهلک وهرگرنتی تاکی کورده له پلاتفۆرمی سۆشیال میدیا بهتایبهت ئینستاگرام بۆ بونیادنان و دهربرینی شوناسی کلتوری خۆی. ههروهها نامانجیکی دیکهیی شیکردنهوهی ئهو هیمما و کارلیک و ههلمهتانهی سۆشیال میدیا (وهک پۆست، هاشتاگی ناو ههژمارهکان) که بهشدارن له پاراستن و بهرهمهینانهوهی شوناسی کورد.

چوارهم/ میتۆدۆلۆژیای توئیزینهوهکه (Methodology of the research): ئهم توئیزینهوهیه، به بهکارهینانی میتۆدی چۆنییهتی ئهجامدراوه، له رێگای نامرازی تییبینییهوه زانیارییهکان تییبینی کراون. نمونهی توئیزینهوهکهمان بریتیین له (5) ههژماری ناو ئینستاگرام، که خاوهن شوینکهوتوی زۆرن و کاردانهوه بۆ بلاوکراوهکانیان زۆر و پهسهنده، ههریهک لهوه ههژمارانهش کار لهسه رهگهزیکه ناو کلتور دهکهن و جیاوازن لهیهکتر. هۆکاری ههلهزاردن و تییبینکردنی (5) ههژماریش دهگهزیتهوه بۆ ئهوهی، که به شیکردنهوهی (5) ههژمار توئیزینهوهکه و ئهو زانیارییهکانی پنیویست بوون بۆ توئیزهههرا گهیشتووته تیربوون. ههروهیه به پشت بهستن به تیوری بۆردیو تیایدا سۆشیال میدیا وهک (کایه) وهردهگیریت، ههژمارهکانیش وهک (پینگه)ی ناو کایهکان، (هابیتۆس)یش وهک داب و نهريت و چوارچیهی رهفتاری و ههلسوکهوتی ههژمارهکان و تایبهتمهندییهکانیان، پاشان رۆلی ئهو هابیتۆسه له (بهرهمهینانهوه)ی شوناسی کلتوری نتهوهیی کوردا.

باسی دووهم/ چهکه سهرهکییهکان و تیوری بهکارهاتوی توئیزینهوهکه

یهکههم: سۆشیال میدیا (Social Media)

میژووی مرقایهتی بههۆی پێشکهوتنه تهکنهلوژییهکانهوه دروستبووه، که کاریگهرییهکان لهسه گۆرانکارییه کۆمهلایهتی و جیهانییهکان ههبووه. به شیهیهک زورجار کۆمهلهگاکان بهپیتی قوناغه تهکنهلوژی و کۆمهلایهتییهکانیان بۆلین کراون، وهک کۆمهلهگاکانی پێش پێشهسازی بهرانبهر به دوا پێشهسازی، کۆمهلهگای کشتوکالی بهرانبهر به پێشهسازی. کۆتا کۆمهلهگاش، که به کۆمهلهگاکانی زانیاری زانستی (Informatics societies) ناسراوه و له ناوهراستی سهدهی بیستههدا سهریان ههلهداوه، که به پهیههندی و هاوبهشکردنی زانیاری جیهانی تایبهتمهندن. سۆشیال میدیا، که له کۆتایی سهدهی بیستههدا سهریهلهدا بهلام له سههرتای سهدهی بیست و یهکههدا کاریگهرییهکی بهرفراوانی بهدهستهینا، رۆلیکی سهرمکی دهگیریت له دارشتنی کارلیکه هاوچهرخهکاندا، به جۆریک تهنها نامرازیکی پهیههندیکردن نییه، بهلکو کاریگهری لهسه چۆنییهتی کارلیکی مرقایهکان و گونجاندن لهگهله گۆرانکارییه تهکنهلوژییهکان ههیه.

زاراوهی سۆشیال میدیا بۆ یهکههمجار له ساڵی (1994) لهناو ژینگهی میدیای ئۆنلاین، که بنکهکهی له توکیویه و ناوی ماتیسسه (Matisse) داھینرا. ئهمهش رۆژانی سههرتای بوو و بناغهی ناوهندی کارلیکی دیجیتالی پیکهینا. سهرهلهدانی یهکههم پلاتفۆرمی سۆشیال میدیاش دوا ماوهیهکی کهم بهدوا ئهمههات و به تییهربوونی کات ژماره پلاتفۆرمهکان و بهکارهیناره چالاکهکانیان به شیهیهکی بهرچاو زیادی کرد و سۆشیال میدیا کرده یهکی له کاریگهرتین بهرنامهکانی ئینتەرنیت. لهگهله بهدهستهینانی ناوبانگی سۆشیال میدیا، له زۆر لایهندا گۆرانکاری بهسهر ژبانی مرقادا هینا، به نمونه بازارگانهکان به خیرایی ههولهکانیان بۆ بازارکردن گواستهوه بۆ ئهم پلاتفۆرمانه، ئهمهش بووه هۆی گۆرانکاری له چۆنییهتی کارلیکی کۆمپانیاکان

له گهڵ کرپاران. بۆ کرپارانیش، به پێچهوانه ی شتوازه نهری تیه کانی په یوه نهدیکردن، که کرپار مکن و هر گری پاسیقی زانیاری بوون، سۆشیال میدیا به شداری چالاکانه ی کرد و نیستا کرپاران ده توانن فیدباک پێشکەش بکەن، پرسیار بکەن، دهق و وینه و فیدیهو بلاوبکەنوه و بینه به شدار بووی چالاک (Aichner and others, 2021: 215). سۆشیال میدیا له سهر مئای سهر هه لادانییهوه رو ئیکی کارای له ژبانی کۆمه لایه تیدا هه بووه، مرؤفه کان ده توانن له ریگای سۆشیال میدیاوه زور شت له باره ی ژبانی خو یانه وه باس بکەن و له گه ل یه کتردا کار لیک بکەن. له م دۆخه دا ده کزیت بگوتریت مرؤفه کان کاتیکه ی زیاتر له سۆشیال میدیا دا به سهر ده بین و هه لده دن به م شتیه وه پیدایه تیه کانیان دا بین بکەن. کار یگه ری سۆشیال میدیا له سهر زور بوار، ههر له شوناسی تاکه کان هه تا ژبانی کۆمه لایه تییان، حاشا هه لنه گره.

له م سهر ده مه دا ده توانن بلین خه لک به گشتی سۆشیال میدیا به کار ده هینن بۆ په یوه ندی کۆمه لایه تی، له گه ل سۆشیال میدیا دا زور به ی پیدایه تیه کانی وه ک هاو ریه تی و دۆزینه وه ی کار و بازار کردن له ریگای ئه م ژینگه یه وه دا بین کراون. ههر چه نده پیناسیه کی یه کلا کهر مه وه بۆ سۆشیال میدیا نییه، به لآم ده توانریت به ساده یی وه ک توره کۆمه لایه تیه کانی روون بکریته وه، که یار مه تی به کار هینه رانی ئینته ر نیت ده دن له ریگای ئونلاینه وه له گه ل یه کتردا کار لیک بکەن، ئه مه ش له سهر بنه مای چالاکیه کانیان. به پیه ی پیناسیه کی دیکه، سۆشیال میدیا زار وه یه که بۆ ده ربهرینی نامراز و مألپه ره ئونلاینه کان، که ژینگه یه کی په یوه نهدیکردن دروست ده کەن و ریگا به تاکه کان ده دات زانیاری و به رکردنه وه و به رژه وه نده یه کانیان هاو به شی پیه کەن (Özdemir, 2014: 59).

ژان بۆ دریلارد، کۆمه لناسی فهره نسی و یه کتیک له که سایه تیه گرنه گه کانی تیوری کۆمه لایه تی، ناما ژه ی پیکرد وه ک پرۆسه یه ک، که گۆرینه ی ژبانی کۆمه لایه تی بووه له واقعه وه بۆ ژبانی مه جازی. یاخود وه ک میدیا یه ک پیناسه ده کزیت، که له لایه ن به کار هینه رانییه وه دروست کراوه و دواتر ئه م به کار هینه رانی به کار ده هینته وه (Singh and Siddiqui, 2016: 71). به گشتی سۆشیال میدیا کار یگه ره له یار مه تیدانی تاکه کان، که ده توانن به ئاسانی پیکه وه کۆبینه وه بۆ پیکه یانی کۆمه لگا و به شداری کردن له بزووتنه وه کۆمه لایه تیه کانی و به شداری کردن له پرۆسه ی گۆرانکاری کۆمه لایه تیدا. واته زه مینه ی بۆ پیکه یانی توریکی جیهانی و گه ره له ده ره وه ی سنوور مکن و زیادبوونی په یوه ندی کۆمه لایه تی و سهر هه لدانی گۆرانکاری گرنه گه خۆشکردوه و یه کتیکه له ژینگه گونجاو مکن بۆ کار لیک کردن، به هۆی ئه وه ی به رده وام نو ئ ده بیته وه و زور که س ده تواننیت به کاری به ی نیت، ته نه ات تاکه کان ده توانن به رۆکه کانی خو یان ده ربهرن، کار لیک له گه ل به رۆکه کانی دیکه دا بکەن و به رکردنه وه ی نو ئ دروست بکەن (Vural and Bat, 2010: 3349).

سۆشیال میدیا به پیه ئامانجی به شداری کردنی که سانی ئه و تورا نه و ناوهرۆکی سایته کان دا به ش بکریته به سهر پۆله جیاوازه کانا دا. به نمونه هه ندیک توری کۆمه لایه تی، که بۆ هاو ریه تی و بازرگانیه کانی و بواره تاییه ته کان دروست کراون ده کزین به ناوهندیک بۆ کار و بازرگانی له لایه ن قلوگه ر و بلوگه ر مکن. واته سۆشیال میدیا جو ری جیاوازی هه یه، ههر یه که میان خزمه ت به مه به ستی تاییه ت ده کەن و پیدایه تیه جۆراو جۆر مکن دا بین ده کەن. ئه وانیش بریتین له (Aykurt & Sesen, 2017: 5):

1. بلوگه کان: ئه و پلاتفۆرمانه ی، که تاک یان گروپ با به ت و بۆچوون و رینه مایه در یژی تیا دا بلاو ده کهنه وه. ئامانجیان هاو به شکردنی تیروانین و هه وآل، چیرۆکی که سی یان شار ه زایی پیه شییه. به نمونه بلوگه ر مکن.
2. مایکرو بلوگه کان: پلاتفۆرمانه کان، که گرنه گی به پۆستی کورت و پوخت ده دن، زور جار ژماره ی کار مکنه مکنی سنوور دار ده کزین. به نمونه، تویتس (X).

3. توره کومه لایه تیه کان: پلاتفورمیک، که بو پیوه ندیکردن له گه ل کسانای تر له ریگای پرؤفایل و پوست و نامه نار دنه وه دیزاین کراوه. ناسانکاری بو پیوه ندی کسه و پیشهیی دهکن، به نمونه، هر یهک له فیسبووک، لینکدین، ئینستاگرام.

4. پودکاسته کان: پلاتفورمی دهنگی، که دروستکاران گفتوگۆی تومار کراوه، چیرۆک، یان فیکاری هاوبهش دهکن و ئامانجیان بلأوکردنه وهی زانیاری و کات به سهر بردنه. به نمونه، سپۆتیفای (بهشی پودکاسته کان).

5. ویکس: پلاتفورمی پهروه دهیی یان زانیاری هاوبه شه که، ریگا به بهکاره ننه ران ده دات بو دروستکردن و دهستکاری کردنی ناو مرؤکی هاوبهش. به نمونه، ویکسپیدیا.

6. ساینی هاوبهشکردنی فیدیۆ: پلاتفورمهکانی هاوبهشکردنی ناو مرؤکی ببنراوه، ئیدی له فیکاری بهه وه تا کات به سهر بردن و ریکلام، وک یوتیوب، تیک تۆک.

له ناو سۆشیال میدیادا، بهو پنیهیی ئیمه کار له گه ل پلاتفورمی ئینستاگرام دهکن، پلاتفورمه که خز مه تفگوزاری بهکی دیکه ی سۆشیال میدیابه، که کاری هاوبهشکردنی وینه و فیدیۆکانه، له گه ل کرداری زیادکراوی وک نامه ناردن، په خشی راسته وخو (Live)، چیرۆک (Story) و دروستکردنی فیدیۆی کورت (بزوینهر). له سالی 2010 دهستی به کارهکانی کرد و له سالی 2012 دا له لایهن کۆمپانیای فیسبووک کردرا. له روانگه ی زانستیشه وه، ئینستاگرام به شیوه بهکی به رفراوان توئینه وهی له سهر دهکریت به وهی کاریگه ریهکانی له سهر پیوه ندیکردن، شوناس، تهن دروستی دهروونی، بازارکردن و کارلئیکی کومه لایه تی (Highfield&Leaver,2016:51).

دوه م: شوناس (Identity)

کۆمه لناسی پۆله ندی به ریتانی زیگمۆند باومان (1925-2017) سه رنجی له سهر شوناسه وک به شئیکی بنه رته ی له بوونی مرؤف، پنیوایه به پنچه وانه ی کومه لگا نهر بیتییه کان، که زور جار شوناس به وهی لایه نی چینایه تی، پیشه یان کومه لگا وه پنیسه مخته دیاری دهکران، تاکهکانی سه رده می مۆدیرن ده بیتی چالاکانه هه لئێژاردن و به وادا چوون بو شوناسهکانیان بکن، به وهی ئه وهی بهی شوناس تاکهکان رو به رووی قهیرانی قوولی دهروونی و بوونگه رایی ده بنه وه. له هه مانکادا جهخت له وه دهکاته وه، که شوناس جیگیر یان پندراو نییه، به لکو چالاکانه له پیوه ندی له گه ل ژینگه ی کومه لایه تیدا به درئزایی کات بو نیاد دهنریت. ئه م پرۆسه یهش بریتییه له هه ریهک له رابردو و ئیستا و داها توو. (رابردو) مه بهست له وه یه، که شوناس له ئه زمون و رۆلهکانی رابردو وه و مره نگریت، به نمونه، ناساندن وک دایک، عاشق، یان کرێکار. مه بهست له (ئیستا) ئه وه یه، که شوناس به وهی کردار و رۆتینهکانی ئیستا وه دروست ده بیتی و رهنگدانه وهی هه لئێژاردن و رهفتارهکانی تاکه له جیهانی ئه مرؤدا. (داها توو) مه بهست له وه یه، که شوناس بریتییه له خه یالکردن و کارکردن به ره مو خودیکی داها توو و پرسیری ئه وه ی، که تاک ده یه ویت بیتی به کی؟ (Kehily,2009:1-2)

له پال ئه مه دا هه ندیک پرسیری بنه رته ی هه ن، که چه مکی شوناس له چوار چیه یه کدا داده ریزن، وک پرسیری (من کی م؟)، که بریتییه له پیناسه کردنی خود و چۆنیه تی هه سترکردن به تاکه کان و ئه و تایبه ته مندیه نه ی، که پینان وایه شوناسه که یان ده رده خات. پرسیری (تو کییت؟)، چۆنیه تی هه سترکردنی تاکه کان به کسانای دیکه و پیناسهکانیان بو یان، به جو ریک تیگه یه سته نه کان له ئه وانای دیکه ش له ژیر کاریگه ری هۆکاره کومه لایه تی و کلتوریه کاندایه، به وهی ئه وه ی وه لاهه کانیان به روونی ئه مازه به پۆله کومه لایه تیه کان دهکن، ئیتر خیزان، ته مه ن، نه ته وه یان ره گه ز بیتی. پرسیری (باو مر سبه رته به

شوناسه کم چون کاریگه ریبیان له سه ره به هۆی بیروبوهره کانم سه بارهت به شوناسه کهت؟، که بریتیه له هۆی شوناس له گۆشه گیریدا دروست نابیت، به لکو له نهجامی کارلیک کردن له گه لئ ئوانی تر دا دروست ده بیت، رهنگدان هۆی ئه مهیه، که چون تیروانینمان بۆ ئوانی دیکه کاریگه ری له سه ره چه مکی خۆمان هیه (livesey&lawson,w.y:2).

هر تاکیک له ماوهی ژیانیدا کۆمه لئیک شوناسی جوراوجوری هیه، که تیکه له یه کن له شوناسی نه ته مه یی، ئایینی، سیاسی و رهگهزی، له گه لئ ئه وان هشی، که په یوه ندییان به چینی کۆمه لایهتی و پشه وه هیه. زاراهوی شوناسی کلتوری هه ندیک جار بۆ هه ندیک یان هه مو ئه وان هی، که نیستا ناوبران به کار ده هینریت، له گه لئ ئه وه ی هه ندیک کاتیش به پۆلیکی جیاواز داده نریت. شوناسی کلتوری به شیوه یه کی تابه تتر به کار ده هینریت بۆ ئاماژه دان به لایه نه ی شوناس، که راسته وخۆ په یوه ستن به بیروبوهره و کردار و نه ریته هاوبه شه کانه وه له ناو کۆمه لگایه کدا. زورجار کلتور و شوناس وه ک دانه بر او له یه ک وینا ده کرین، به جۆریک، کلتور ئه و بیروبوهره و به ها و کردار و نۆرمه کۆمه لایه تیانه ده گه رته وه، که پیناسه ی گروپیک یان کۆمه لگایه ک ده کن. ئه م توخمانه نه ک هه ر بناغه ی ره فتاری گروپی و ریکه ستنی کۆمه لایه تی پیکه هینن، به لکو خزمهت به ئه رکیکی شوناسیش ده کن. به واتابه کی تر، به شداریکردن له کرداره کلتور بیه کان یار مه تیده ره بۆ پیناسه کردنی ئه وه ی تاکه کان کین و چون په یوه ندییان به کهسانی دیکه وه هیه له ناو کۆمه لگاکانیان و ده ره وه ی کۆمه لگاکانیان. واته کلتور ده بیته ئه مراز یکی به رچا و بۆ ئاماژه دان و به هینر کردنی شوناسی تاک و کۆمه ل (Joseph,2013:1).

له ناو کلتور وه گرنگه وردتر ببینه وه بۆ جۆریکی دیکه ی تابه تی شوناس، که بریتیه له شوناسی نه ته مه یی، به ی پنیه ی توژی نه مه که له شوناسی کلتوری و نه ته مه یی نه ته مه یه کی وه ک کورد ده روانیت. ئه م چه مکه له زانستی سیاسی و کۆمه لایه تی دا دیاره یه کی تاره یه ک نویه، میژوه مه که ده گه رته وه بۆ دروست بوونی ده ولهت- نه ته وه له سالی (۱۶۴۸) دا. ههتا پینش ئه م روودا وه میژوه یه شوناسه سیاسییه کان به زوری له چوار چیه و باز نه ی خیل و ناوچه و تا قم و مه ز هه ب و له ئاستیکی گشتی تریشدا له ژیر ناوی ئی مپراتوریهت و ئوممه تا پیناسه و باس ده کران. شوناسی نه ته مه یی ههستی هاو په یوه ندییه مرؤفه به رانه به نه ته مه یه کی یان ده سه لایه تی، که ئه ده سه لاته یان ده وله ته شوناسی نه ته مه یی دروست ده کات (ئه حمده، ۲۰۲۴: ۷۶-۷۷). هه ندیک له توژی مه ران له ریگای چه مکی شوناسی کۆمه لایه تی ده رووناسی کۆمه لایه تی هینری تاجفه وه (۱۹۸۲-۱۹۱۹) پیناسه ی شوناسی نه ته مه یی ده کن، وه ک به شیک له چۆنیه تی بینینی تاکه کان له په یوه ندی له گه ل گروپه نه ته مه ییه که یان و ئه گرنگیه ی، که ده یه دن به ی گروپه. هه ندیکیش شوناسی نه ته مه یی و ا ده ناسینن، که پرۆسه یه کی دینامیکی و په ره سه ندوه، به جۆریک تاکه کان چالا کانه کاری له سه ره ده کن و به تیه ره بوونی کات په ره ی پنده دن نه ک سیفه تیکی چیگیر، که به میرات مابینه وه یان له گه لایدا له دایک بووبن (Phinney,1990:500-501).

شوناسی نه ته مه یی، شوناسه بۆ کۆمه لیک کهس، که خۆیان له ده وری زمان، بیروبوهره، دوونیا بینیی و رپۆرسمی ژیا نی هاوبه ش ریکه ستوه. ده توانین نه ته وه پیناسه بکه ین به دۆخیکی به خشا و، که له له دایک بوونه وه مه ده گیریت و به ره ده وامی نیوان نه وه کان له ریگای ئه مرازه بۆ ماوه یه کانه وه مسۆگه ره ده کات، که خاله هاوبه شه کانی وه ک، هه مان زمان، هه مان نه ریته و رپۆرسم، که به نه رتین بۆ پیکه یانی کۆمه لگایه ک ده هیلایه وه (yanık,2013:231). ده توانین بلین شوناسی نه ته مه یی بریتیه له جۆره کانی شوناسی به کۆمه ل، واته کۆشوناسیه به مانای ههستی هۆگری و یه کگر توویه له گه ل کۆمه لگاکه ی، که زمان و کلتور و خاک

پیکهوه گریدهدات و بهیهکوهه پیهوهستی کردون، به شیوهیهک مرؤف پیهوهستیونیکه توندی به گروویکی نتهوهیهوه هیهه، که کومه لیک بنهما و نامانجی هاوبهش ئهم گروویکی پیکهوه گۆکردوهتهوه (ئهممه، ۲۰۲۴: ۷۶-۷۷).

تویژهران به جیاواز باس له لایهنه جیاوازمکانی شوناسی نتهوهیه دهکهن، ههندیکیان شوناسی نتهوهیه به پلهی یهکهم بهو شیوهیه دهبینن، که تاکهکان چۆن خویان لهگهڵ گروویکی نتهوهیه دیاریکراو دهناسینن. ههندیکه تر سهرنجیان لهسهر ئهو پیهوهندییه سۆزداری و پابهذبونهیه، که تاکهکان ههستی پندهکهن بهرانبهر به گروپهکهمیان. ههندیک جهخت لهسهر بیروباوهر و ههلوئیس و جیهانبینی هاوبهش دهکهنهوه لهناو گروویکی نتهوهیهیدا. ههندیکیشیان ئهو ههست و بۆچوونانن، که تاکهکان سهبارمت به گروپه نتهوهیهکهمیان هیهانه. ههندیک له زانایانیش سهرنج دهخهنه سهر لایهنه بهرجهستهکراوهکانی وهک زمان، پراکتیزه کلتوریهکان، رهفتارهکان، بههاکان و زانیی میژووی گروپهکه. ئهندامانی گروویکی نتهوهیه نزمهکان لهوانهیه ههول بدهن له رینگای ستراتژی جۆراوجۆرهوه دۆخی خویان باشتر بکهن، ئیدی ههولدان بیت بۆ دهرچوون له گروپ (که رهنکه ببینه هۆی نارمحهتی دهروونی). یاخود جهختکردنهوه بیت لهسهر شانازیکردن به گروپه نتهوهیهکهمیان یان گۆرینی ئهو تاییهتمهندیانهی، که به کهمتر دادهنریت و تیشک خسته سهر لایهنه ناوازه و ئهرینهکانی گروپی نتهوهیه خویان (finney, 1990: 500-501).

شوناس یهککه له ئهرکه بههرهتیهکانی سروشتی له کلتوردا، زۆرجار کلتوریکه هاوبهش بنهمای شوناسی نتهوهیه و کومه لایهتییه. تاییهتمهندی شوناسی کلتوریش ئهوهیه، که نیشاندهری شوناس تاییهتمهندی سروشتی یان فیزیۆلۆژی مرؤفهکان نییه، بهلکو تاییهتمهندییه کومه لایهتی و کلتوریهکانی مرؤفهکانه، ههر بۆیه جهوههری شوناسی کلتوریکه شوناسی سۆزداری و شوناسی بههاداره (Xiaohui, 2023: 4096).

سیههم: کایه کومه لایهتی و سهرمایه کلتوریکه بۆردیو (Social Field and Cultural Capital of Pierre

(Bourdieu

کومه لاسی فهرهنسی پیههر بۆردیو (۱۹۳۰-۲۰۰۲)، یهککه لهو کومه لاسانهی کاری زۆری لهسهر چهکهکان کردوه و بیروکهکانی لهو چوارچۆمهیهدا کۆکردوهتهوه، دواتریش له رینگای ئهو چهکهکانهوه خویندهوهی بۆ پرس و دیارده کومه لایهتییهکان کردوه. ئهم تویژینهوهیه ههولدهدات سود له چهکهکانی ناو تیورمکانی بۆردیو بیبینهت بۆ خویندهوهی شوناسی کلتوریکه کورد له ناو سۆشیال میدیادا. چهکهکانیش بریتیین له ههریهک له (کایه کومه لایهتی، کایه کلتوریکه، سهرمایه کومه لایهتی، هابیتوس). بۆردیو سهرمایه بۆ چهند جۆریک پۆلین دهکات، که سهرمایه ئابوری، کومه لایهتی، کلتوریکه و سیمبولین. سهرمایه ئابوری ئاماژه به ههبوونی سهراوهی ئابوری وهک پاره و مولک دهکات، که بههۆی توخمهکانی بهرهمهینانهوه دروست دهکرتن، توخمهکانیش دهکرت زهوی، کارگه، کار، داهاوت و مولکی بۆماوهیه وهک بالهخانه، وینه و سیرامیک بن. له لایهکی دیکهوه پیهوهندییهکان و توره کومه لایهتییهکانیش پیکهوه گوزارشت له سهرمایه کومه لایهتی دهکهن، که دهکرت تاک بهشیک بیت لهوان یان بهرپوهیان ببات. سهرمایه کلتوریکه سهرلیقهی بهدهستهینراو، زانیاری کلتوریکه و پروانامه پهرهدهیهی دهگرتیهوه. ههرچی سهرمایه سیمبولیشه، لهسهر بنهماکانی شکۆ و شهرف و دانپیدانان دامهزراوه، ئهمه مانای ئهوهیه، که بکهرمکان چۆن له ههلوئیس، بهها و چالاکیهکانی یهکتر دهروانن و ههلیاندهسهنگینن (AI Barazi, 2021: 75). لهگهڵ ئهوهشدا سهرمایه سیمبولی ئاماژه به بۆ ناویانگ، شهرف یان شکومهندی تاک له پانتاییهکی

کۆمه لایه تیدا (Miller, 2014: 1). ئهم شیوه له سه رمایه زۆر جار راسته وخۆ له رووی دارایی و ماددییه و ئاشکرا نییه، به لām رۆلێکی گرانگ دهگیریت له بونیادنانی شوناس و رهوایهتی و دهسه لاتی کۆمه لایه تی له ناو کۆمه لگادا. به شیوهیهکی گشتی دهکریت سه رمایه ی سیمبولی بۆ به هیز کردنی شوناسی کۆمه ل و به هیز کردنی په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کان له نیوان ئەندامانی کۆمه لگادا به کار به یزیت (Pratama, 2024: 319).

په یوه ندیه یکی ئالوگۆرکاری له نیوان هه رسێ جوړی سه رمایه ی ئابوری و کۆمه لایه تی و کلتووریدا هه یه، به لām جیگره وه ی به کتر نین. به واتابه کی دیکه به های سه رمایه ی کلتووری ته نه له بار و دۆخیکه دیاریکاراودا ده توانیت بوونی هه بیت و سه رمایه ی کۆمه لایه تی ناتوانیت راسته وخۆ جیگه ی بگریته وه، به لām ده توانیت به شداریت له به ره مه مه نانه وه ی ئه و سه رمایه ییدا. به نمونه که سیک، که تۆریکی کۆمه لایه تی به به های هه یه، وهک ناسینی کهسانی گرانگ و کاریگر، ئه مه سه رمایه ی کۆمه لایه تیه و ده کریت بگوازیته وه بۆ سه رمایه ی ئابوری. به وه ی وهک دیاره بیینی دکتور و هه ندیک نه شته رگری کات و پاره یه کی زۆری ده ویت بۆ ئەنجامدانی، به لām ئه گه ر دکتوریک بناسیت ده کریت به کاتیکی که متر و پاره یه کی که متر یان هه ر به خۆرایه نه شته رگری که متر بۆ ئەنجام بدریت. به و شیوه یه سه رمایه ی کۆمه لایه تی ده گوازیته وه بۆ سه رمایه ی ئابوری. سه باره ت به سه رمایه ی کلتووریش، که سیک، که له خیزانیکی ده و له مه ند گه ره ده بیت ئاسانه تر ده رفه تی خویندنی له ده ره وه ی و لآت و به ده سه ته یانی هه ندیک شاره زایی و لیهاتووی به رخه ی بۆ ده سه به ر ده کریت، ئه مه ش ده کریت و هک جوړیک له سه رمایه ی کلتووری سه یه ر بکریت، دواتر ده کریت ئه و که سه له ریگای به ده سه ت ه یزانی ئه و بروانه مه یه وه کاریکی باشی له کۆمپانیایه ک پیندریت. به م شیوه یه روون ده بیته وه، که چۆن سه رمایه ی کلتووری ده گوازیته وه بۆ سه رمایه ی ئابوری. دواتر که سه که به پینگه که ی له کۆمپانیایه ک په یوه ندی و تۆره کۆمه لایه تیه کانێ فروان ده بیت و هاوڕی زۆر ده ناسیت، به مه ش سه رمایه ی کۆمه لایه تی به ده سه ت ده ه یزیت. ئه م نمونه په یوه ندی گۆرانی سه رمایه ی ئابوری، کۆمه لایه تی و کلتووری ده ره خات (Huang, 2019: 45).

هابیتۆس (Habitus)

بۆردیۆ هابیتۆس وهک سیستمیکه درێژخایه ن پیناسه ده کات، که ئه زموون و کردارمکانی رابردو تیکه ل ده کات، له هه موو ساتیکدا وهک ماتریکی (ئه و کایه کلتووری، کۆمه لایه تی، یان سیاسیه ی، که شتیکی تیبیدا گه شه ده کات) تیکه یشتن، پینانین، و کردارمکان کار ده کات. له هه مان ئه و چوارچه یه ییدا، بۆردیۆ روونی ده کاته وه، که هابیتۆس به مه ی به ره مه مه نانه ی کردارمکانه، که به ره ده سه ت بۆ بابه تیکه دیاریکارا له پینگه کۆمه لایه تیه کانداندا. هابیتۆس وه سفی کۆمه لایه تیک ئاره زووی ناو خۆیی و به ره جه سه ته کر او ده کات به رانه به مانای جیهانی کۆمه لایه تی و ئه و ئه گه رانه ی، که بۆ بابه تیکه دیاریکارا له ناویدا هه یه. ئه و پیناسانه ی بۆردیۆ پشکه شی کردوه نامازه به وه ده دن، که هابیتۆس جیگر نییه، به لکو هاو شیوه ی جوړمکانی سه رمایه سروشتیکه داینامیکه و گۆزه ره وه ی هه یه. هه ربۆیه بۆردیۆ خۆی هه یه جاریک ئه م چه مکه ی به یه ک مانا له دوو جیگادا به کار نه ه یزانه، واته له هه ر جیگایه کدا قسه ی له سه ر هابیتۆس کردیت، به پێی جیگاکه و ئه و بابه ته ی و یستویه تی روونی بکاته وه ئه م چه مکه ی به مانای جیاواز به کار ه یزانه. هابیتۆس له یه ک کاتدا بوونی واقیعی کۆمه لگا و کایه کانه له جه سه تی تاکدا. سیستمیکه تاکه کان له ریگایه وه له جیهانی ده ره وه تیده گه ن و به هۆیه وه ئه و جیهانه هه لده سه نگیه ن، سیستمیکه ی بۆ تیکه یشتن و هه لسه نگاندنی کردارمکانی تاکه کان خۆیان (سیوه یلی، ۲۰۱۰، ۶۷). هه ره ها هابیتۆس کاریگری له سه ر پینکه اته ی کۆمه لایه تی و پینگه ی کۆمه لایه تیش ده بیت له کایه دا، پاشان گۆرانکاری به سه ر پینکه اته ی کۆمه لایه تیدا ده سه پینیت، له ریگای هه لبژاردنی دا هینه رانه ی کار لێکی بکه رمکانه وه. بۆردیۆ پینوایه

هەر چین و هەر گروویک خاوهنی هابیتوسی تابیعت به خۆیهتی، وهک ئاماژەشی پیکرا دهشتوانن ئەم هابیتۆسه له رینگای کردموه و کارلیکوهه جارێکی تر بهر ههم بهیننوهه و گۆرانکاری تیدا بکهن. پیناسهیهکی دیکهه هابیتۆس لای بۆردیو، بریتیه له ئامادهی گشتی مرؤف بۆ کردن یان نهکردنی شتیکی و ئەو پانتاییه، که تیییدا رهفتار و کار و کردموهکان ئاراسته دهکرین (زیبای، ۲۰۱۷، ۲۷۵). له لای بۆردیو هابیتۆس ههموو بیروبوچون و تیگهیشتن و کردار مکان بهر ههم دههینیت، که له گهڵ ئەو بارودۆخانهی تیا دا بهر ههمهاتوو دهگونجیت و له گهڵ ئەوانی دیکه دا ناگونجیت (Spiegel, 2004: 14).

سهرمایه ی کلتوری (Cultural Capital)

سهبارت بهم چه مکه، بوردیو ده لئیت سهرمایه ی کلتوری ده توانیت له سی دۆخدا بهر جهسته ببیت و در بکهوت. یه کم، دۆخی بهر جهسته کراو وهک سروشتی جهسته یی، دهروونی و کەسیی. دووم، دۆخی بابەتی، که ده توانیت شیوهی تابلو، کتیب، نامیر و شتی لهو شیویه و مر بگریت. سنیهم، دۆخی دامهزراوه یی، وهک له بروانامه ی خویندن. سهرمایه ی کلتوری بهر جهسته کراو کەسیه، وهک رهوشت و سهلیقه ی موسیقا، که له تاکدا بهر جهسته ده بیت و زهممه ته بگوازیته وه بۆ جۆرهکانی تری سهرمایه ی کلتوری. بۆردیو ده لئیت ئەو جۆره ی سهرمایه له گهڵ خاوه نه کهیدا ده مریت. هەر چهنده، که رهنگه گواسته وهی راسته وخۆی بۆ پاره مه حال بیت، به لام بۆ نمونه رهوشتی باش لهوانه به یارمه تیدهر بیت له چاوپیکهوتنی کار، یان له دامهزاندنی په یوهندی بازرگانی و کۆمه لایهتی سهر کهوتوو. ههروه ها له دامهزراوه پهروه ده ییهکاندا ئەم سهرمایه کلتوری بهر جهسته کراوه پاداشت ده کریت. ئەم جۆره ی سهرمایه ئەو شتیه، که تاکه کەس له گیر فانی خۆی به ها که ی دعات و په یوهسته به زیرهکی و شارهزایی تاکه کەس له بواری جیاوازی، زمانپاراوی، خاوهن سهلیقه و لیهاتووی، زوو هاتنه دهست، هه لئیت و مر گرتن له جینگه ی خۆیدا، بویری، ناسینی جیهانی کۆمه لایهتی و هیما کۆمه لایهتییهکان، هونهری ژیا نکردن، خوشی کردن و جیخۆکردنه وه. هەر چی جۆری دوو هه مه، که سهرمایه ی کلتوری بابەتییه، ئەو دۆخیه، که له ئەنجامی سهر کهوتنی مادیهی تاکه که سه وه، سهرمایه ی نابوری ده بیته میراتیکی کلتوری له شیوه ی خاوه نداریهتی (تابلوی هونهری، کتیب، فهر ههنگ و ئینسا پکلو پیدیاکان، که رهسته، نامیر و شتی ئەنتیکه و گرانیه ها و دهگمن) ده رده کهوت. له ناستیکی گهوره تر دا ده توانین بلین سهرمایه ی کلتوری، بابەتی که له پوری کلتوری کۆمه لگا وهک (مۆزخانه، مزگهوت و مؤنومینت، هند) ده گریته وه و ده توانیت بگۆردریت بۆ سامانی نابوری به هۆی سهردانی کردنی گهشتیار وه. بۆردیو ئاماژه به وه دهکات، که گواسته وهی سهرمایه ی کلتوری بۆ به های دراو بهنده به کۆمه لگا و چینی کۆمه لایهتی و کاته وه. له لایهکی دیکه وه دهشتوانین نمونه ی دابهزینی به های نابوری سهرمایه ی کلتوری له کاتی جهنگدا بهیننوهه، به هۆی ئەوهی له کاتی جهنگدا، ده کریت زیاتر جهخت له سهر بابەتهکانی په یوهست به مانه وهی شوناسی نه ته وهی بکریته وه، نهک هاتنی گهشتیار و بره ودان به شوینه کلتورییهکان (Al Barazi, 2021: 75). سنیهم کلتوری دامهزراوه ییه، ئەمه ئەو دۆخه ی سهرمایه ی کلتورییه، که له شیوه ی (ناو نیشان، بروانامه ی خویندن، سهر کهوتن، پینسیرکئ، خۆپالوتن بۆ کار یک، به ده سه نهینانی مه دالیا، بوونه ئەندامیکی کارا و جیی شانازی) ده رده کهوت، به جۆریک توانایی و لیهاتووی تاکه کەس تیییدا بهر جهسته ده بیت و له لایه ی کۆمه لگا یان ده له ته وه نرخی خویان بۆ داده نریت، ده بیته هۆی به خشین و پینسیر کردنی پۆست و پینگه به تاکه کەس. له م رینگایه شه وه ئەم جۆره سهرمایه به دامهزراوه یی ده کریت و ئەمهش ده یخاته پۆست و ئهرکی جیاوازی وهک، مامۆستای زانکو، دادوهر، فهر مانبهری حکومت و راویژکار (سیوهیلی، ۲۰۱۰: ۷۷-۷۹).

کایه (Field)

بۆردیو وشه ی کایه به شوینیکی کۆمه لایهتی ده لیت، که تیایدا دهسه لات و سه رمایه و په یوه مندییه کانی هیز و مملانیکیان له بیناوی مانه وه و گۆرینی په یوه مندییه چهقبه ستوو هکاندا دینه نهجام. کایه ی کۆمه لایهتی بریتیه له پانتاییهک، یان قهلمه مرهوییهک، که له ناویدا جهنگیکی واقیعی له سه مر که مرسته و دهسه لات بهر یا ده بیت، کایه ی کۆمه لایهتی، به پیتی ئه و شته ی مملانیکیه ی له سه ره بیناسهش ده کرتیت، جا ده شیت ئه و مملانییه له سه مر پاره، دهسه لات ی سیاسی، شه رف، پینگه ی رۆشنییری و په ره ده یی یان هه ر شتیکی دیکه بیت (سیوه یلی، ۲۰۱۰: ۵۸-۵۹). تیگه یشتن له کایهکاندا پیویستی به گۆرینی ته وای تیروانیی ناسایی مرؤف هیه به جیهانی کۆمه لایهتی، بینینیکی، که ته نه بایه خ به و شتانه ده دات، که له واقیعا دیارن. بیرو که ی کایه و ا لیکه دریته وه، که که سیک له نوینه رایه تی واقعی جیا بیته وه، نه مهش واده کات کاریگه ری ژینگه له سه مر که سه که که مبیته وه بۆ کاریگه ری کرداری راسته وخۆ، که له هه ر کار لیکیدا رو وده دات. نه وه پیکهاته ی په یوه مندییه کانه ده بینه وه ی پیکه ی نه ری پانتایی کایهکان (Hilgers, 2014:1).

بکه ره کۆمه لایهتییه کانی له کایهکاندا یاری مملانی ده که ن و له و ریگایه وه هه ولی زیاد کردن و پاراستی سه رمایه جیا واز مکانیان ده دهن یا خود هه ول ده دن نرخه ریژمییه که ی بگۆرن. هیزی نیوان یاریکه ران و به جوله خه ری یارییه که بریتیه له وه دهسه لات ه ی له نیوان پینگه جیا واز هکاندا هیه. هه ربۆیه مانه وه و به ره ده وای یارییه که یان کایه که په یوه مرسته به مملانیکیانی ناوی و سوربوونی لایه نهکان له سه مر برده وه و بالادهستی ئه و تۆرم و به هایانه ی خویان بروایان پییه تی (سیوه یلی، ۲۰۱۰: ۵۸-۵۹).

جیهانی کۆمه لایهتی پانتاییه کی په یوه مندییه له کارمکانی بۆردیو دا و بیرو که ی کایه ته نه ما بهستی نه وه نییه، که شیه میه کی په یوه مندیاری مه عریفه ناسی ده ر بخت، به لکو خزمه ت به دیاری کردنی پانتاییه لاومکیه جیا واز مکان ده کات له نیو پانتایی جیهانیدا. کایه ی جۆرا و جۆر له جیهانی کۆمه لایه تییدا هیه و هه ر کایه یه کیش پانتایی په یوه مرسته به خۆی هیه، که ته ر خانکرا وه بۆ جۆریکی دیاریکه ران له چالاکی. بۆ بۆردیو کایه بواریکی سه ره خۆی چالاکییه، که وه لای یاسا کانی کار کردن و دامه زرا وه کانی تاییه ت به خۆی ده داته وه و په یوه مندییه کانی نیوان بکه ره مکان ده ناسینیت، هه ر کایه یه کیش یاسای تاییه ت به خۆی هیه. بۆ نمونه کایه ی سیاسی ده بیت په یوه مندییه کی نزیکی له گه ل تاکه کانی ده ره وه ی کایه که به یلته وه، چونکه نوینه رانی سیاسی شه ر عییه تی خویان له نوینه رایه تی هاو لاتیانه وه و مرده گرن. کایه ی زانستی به کپه ر کپیه ک له نیوان بکه ره مکانی پسپورییه جیا واز مکان دیاری ده کرتیت، که ته نه ئه وان ده توانن بریار له سه مر به های زانستی کارمکانی رکا به ره کانیان بدن. هه رچی کایه ی نابوریشه به وه جیا ده کرتیه وه، که له ناویدا سزا کان تاییه ته مندی توندیان هیه و ده توانریت هه ل سو که ته کان به نا شکرانار استه بکرتین بۆ زیاد کردنی قاز انجی ماددی تاکه که. له گه ل نه وه شدا، له ژیر ئه و جیا واز ییه فرا وانه ی، که هه ر یه کیک له کایه کان و یاسا تاییه ته کانی کار کردنیان جیا ده کاته وه، ده توانریت شیوه و پیکهاته نه گۆر مکانیان رو ونبکریته وه (Hilgers, 2014:5).

به گۆیره ی بۆردیو هابیتوس و کایه لایه نی گرن گن بۆ به ده ستی پانتایی سه رمایه ی کلتوری و کۆمه لایه تی. سه ره رای نه وه ش، چه مکی هابیتوس په یوه مندی به چه مکی کایه وه هیه، ده کرتیت و له کایه تیگه ی، که پانتایییه که له ناویدا هابیتوس و سه رمایه کار لیک ده که ن. هابیتوس له ناره زوو، رهفتار، هه لویت، مه یل و خواستی رۆشنییری پیکهاته وه، کایهش نامازه به پینگه ی کۆمه لایه تی ده کات، که له وانه یه ده ستگه یشتن به سه رمایه ی دیاریکه ران ی ده ستبکه ویت یان لای ره تیکریته وه. پینگه له کایهکاندا له وانه یه ریگا به تاکه کان یان بکه ره مکان بدات ده ستیان به هه ندیک سه ره چا وه و دامه زرا وه و شوینی گرن گ بگات. ئه و گۆرا وانه ی، که کایه جۆرا و جۆر مکان دیاری ده که ن بریتین له سه رمایه ی نابوری، سه رمایه ی کۆمه لایه تی، سه رمایه ی کلتوری و سه رمایه ی

سیمبولی. به شیوهیهکی سروشتی، تاکهکان ئارمزووی پهیوهندیدار و پیویست بۆ کایهیی کۆمه لایهتیان پیدا دهکهن، گۆرانکاری له کایهیدا یان پینگهیهک له کۆمه لگادا دهتوانیت گۆرانکاری له هابیتوس دروست بکات. ئهمه مانای ئهوهیه کاتیک خه لک شوین و پینگهیی باشتر و مردمگرن یان پینگهیی کۆمه لایهتیان بهرز دهبیتهوه، لهوانهیه سروشتی کهسایهتیان بگۆریت. بۆردیو به شیوهیهکی خواراو ئماژه بهوه دهکات، که ژیان وهک گهمه وایه و کایهکان ئهوانهن، که سهرمایهیی کلتوریبیان ههیه و توانیان پندهدات له بواری کۆمه لایهتییدا به باشی پینشیرکی بکهن. قبولکردنی مهترسیهکانی کایه و زانیینی چۆنیهتی بهدهستهینیانی شار مزایی پیویست له کایهیدا ئهوه شتهیه، که بۆردیو پینی دهلیت وههم یان وههمی کۆمه لایهتی. له کوتایدا کارکردن به پینی یاساکانی وههم یان گهمهیی کۆمه لایهتی شانسی سهرکهوتنی باشتر له کهلهکهههونی سهرمایهیی کلتوروی و کۆمه لایهتی بهدهست دههینیت (Al Barazi, 2021:65).

بهشی دووهه/ لایهنی مهیدانی

باسی یهکههه/ خستههروو و شیکر نهوهی زانیارییه مهیدانییهکان

بۆردیو کایه وهک ژینگهیهک پیناسه دهکات، که تاک و دامهزر او هکان کینیرکیی لهسهه شیوهی جیاوازی سهرمایه تیا دا دهکهن، لههروانگهیهوه ئیمه لهه توژی نهیه مهیدا سوشیال میدیا وهک کایهیهکی کۆمه لایهتی و مردهگریت و لهناو سوشیال میدیا شادا بهتایهتتر کار لهسهه پلاتفورمی ئینستاگرام دهکهن، لهناو ئینستاگرامیشدا ههژمارهکان وهک پینگهیی ناو کایهکه و مردهگرین، لهگه ل ئهوهی زۆر ههژمار ههن، که کار لهسهه شوناسی کورد دهکهن، ئیمه لهناو ئهوانه دا پینج ههژمار وهک پینگهیی پینج کهسایهتی جیاواز و مردهگرین، که ههیه که یان له ریگای پۆست و هاشتاگ و کارلیکهکانیان لهگه ل شوینکهوتوه کانیاندا (فۆلۆورس) خهریکی بههههههینیانهوهی شوناسی کلتوروی نهتههیهی کوردن. بهوه پینیهی ههیه که یان سهرمایهیهکی کۆمه لایهتی فراوانیان ههیه، شوینکهوتوه تانیان به پۆستهکانیان کاریگر دهن و لای خۆیان هوه دووباره بلای دهکهن هوه وههستی خۆیان دهردهبرن وههستی کوردایهتیان بهههتتر دهکات. لهه ریگایهوه ههول دهمین به سود بپین له بیرۆکهکانی بۆردیو شیکار بۆ ههیه که له ههژمارانه بکهن.

ههژماری یهکههه: (بۆتان لوقمان @botan_luqman)

بۆتان لوقمان کورپکی تهههه (۲۸) سالی دانیشتووی شاری ههولیره، خاوهنی ههژماریکه له توری کۆمه لایهتی ئینستاگرام، که (۶۶) ههزار شوینکهوتووی ههیه. ئهم ههژماری بۆتان به قولی تیکه ل به شوناسی کلتوروی کورد بووه، بهجۆریک له بایۆ و ناوهروکی بابهتهکانی و پهیهندی لهگه ل بینهرهکانیدا بهروونی رهنگی داوتههوه. بایۆی ههژمارهکهی نیشانهی هیمای خهباتی کلتوروی کورده و لهویدا به زمانی ئینگلیزی و کوردی چهند رستهیهکی وهک ئماژهدان به کوردبوون نووسیهوه، به نمونه به ئینگلیزی ناوی دووهی ئینستاگرامهکهی بهم شیوهیه نووسیهوه "No Friends But The mountains"، به واتای (هیچ دۆستییک جگه له چیاکان) ه و ئهم رستهیهی له ناو نیشانی کتیبیکی پهنا بهری کوردی رۆژهه لاتی کوردستان (بههروژ

بوچانی) یهوه و مرگراوه، که له سالی (2018) بلاوکراوه تهوه¹. لهپال ئهمدا یهکیکی دیکه له نووسینهکانی ناو بایۆکهی بۆتان بریتیه له "یان کوردستان یان نهمان"، که به ههمان شیوه دروشمیکي ناسیۆنالیستی بههیزه و جهخت لهسهر پابهنبوون به شوناس و سهربهخۆیی کورد دهکاتهوه. له دواي ئهمهش دهستهواژهی "نهمن کوردم، گه لای کوردانهم" بهواتای (من کوردم و سهر به گهلی کوردم) ی نووسیوه، که زیاتر ههستیکی بههیزی سهربهخۆیی بۆ نهتهوهی کورد دوویات دهکاتهوه. کۆتا رستهی بایۆکهشی به کرمانجی بهم جوهره نووسیوه "Ez Kurdim, Ez serblindm" (من کوردم، من سهر بلندم).

بۆتان له پینگهی ههژمارهکیدا بهردهوام ناومرۆکی پهیهوست به کلتور و میژوو و شوناسی سیاسی کورد بلاودهکاتهوه. هاشتاگه باومکانی وهک (#کوردستان، #کورد، #کوردستان، #ههولیر، #سلیمانی) بهکاردههینیت، که تیشک دهخهته سهر پهیهوندیهکی بههیز به ناوچه کوردستانیهکان، بهتاییهتیش شارمکانی (سلیمانی) و (ههولیر). بلاوکراوهکانیشی، بریتین له ناوای نهیتهی کوردی، ناماژهی میژوویی بۆ پرس و بابهتکانی تایبتهت به کلتوری کوردی، لێدوانی سیاسی، که ههموو ئهمانه یادهومری و شوناسی بهکۆمهلی کورد بههیز دهکهن. واته زۆریهی سهرنجی بلاوکراوهکانی لهسهر شوناسی کورد، شانازی کلتوری و گوتاری سیاسی کوردین، که رهنگدانوهی گفتوگو رۆژانه بهردهوامهکانی ناو کۆمهنگای کوردیهی. بۆتان لهو رینگایهوه سهرمایهکی کۆمه لایهتی باشی بۆخۆی بهرهمهیناوه، بهجۆریک خاوهنی زیاتر له (66) ههزار شوینکهوتهیه. یهکیک له بزوینههرمکانی (Reel) ی ئهم دواییهی (23) ههزار لایک و (1472) کۆمینتی بۆ هاتوه، که ناماژهیه بۆ ئهوهی ناومرۆکی بلاوکراوهکهی دهنگدانوهی لهناو بینهریکی زۆری کوردا ههجووه.

له لایهکی دیکهوه، لهناو شوناسی کلتوری کوردیدا زمانی بهکارهینانی رینووس و دهستهواژهی کوردی له بلاوکراوه و کاپشنی بلاوکراوهکانیدا، شوناسی زمانهوانی بههیزتر دهکات، که لایهتیکي چارهنووسسازه له ناسیۆنالیزمی کوردیدا. ههروهها زۆریک له بلاوکراوهکانی دیمهنی کوردی، جلوههرگی نهیتهی و هیمما میژوویییهکان نیشان دهن، که ئهمهش بههیزکردنی پهیهوندیه کلتورییهکانه. لایهتیکي دیکهی بلاوکراوهکانی ههندیک تهومری سیاسی و کۆمه لایهتی لهخۆدهگرن، بهوپیهی دهست دهخاته سهر تهومری چارهنوسی کورد و مملانی میژوویییهکان و دهربرینه کلتورییه مۆدیرنهکان. لێرموه دهگهینه ئهوه دهرئهنجامه، بۆتان کایه ههژماری ئینستاگرامی وهک پانتایی دیجیتالی بۆ پاراستن و پینسخستنی شوناسی کلتوری کورد بهکارهیناوه، پاشان به تیکه لکردنی هیمما میژوویییهکان، دروشمی ناسیۆنالیستی، توخمه کلتورییهکان و هاویهشیکردنی تاکهکانی کۆمه لگا، بووته نوینهریکی مۆدیرن بۆ خۆراگری و شانازی کورد، لهو رینگهیهشوه خزمهتی ناسیۆنالیزم و رۆشنییری و شوناسی کلتوری کوردی دهکات.

کهواته چوار چیهی رهفتاری و دهرکهوتن و کردارمکانی هابیتوسی بۆتان، بههۆی ئهوه سهرمایه کۆمه لایهتیهی له کایه سۆشیال میدیادا بهرهمی هیناوه، رۆلی ههجووه له بهرهمهینانهوهی شوناسی کلتوری کوردا، بۆ ئهمهش سوودی له دوو جۆری ناو سهرمایه کلتوری بینیه، یهکه سهرمایه کلتوری بهرجهستهکراوه، که خۆی دهبینیتهوه له لیهاتووی و توانای بۆتان له زمان پاراوی و دۆزینهوهی ئهوه پرس و بابهتانهی پهیهوستن به شوناسی کلتوری کوردهوه، ههروهها بهیانکردنیان به شیوازیکی سهرنجراکیش. دووه سهرمایه کلتوری بابهتی، که بۆتان بۆ دروستکردن و ئامادهکردنی بلاوکراوه و بزوینههرمکانی سویدیان

¹ بههروژ بوچانی له کتیهکیدا بیرمهرییهکانی خۆی و وردهکاری گهسته دلتهزینهکهی وهک پهناخواریک و دواتر زیندانیکردنی له دوورگهی مانوس دهخاتهرو، که گرتووخانهیهکی دهریاییه له ئوستورالیا، ئهمهش له رینگای تیرامانیکي فلهسفی لهسهر دهریادهری و بهرخۆدان و مانهوه دهردهبریت. ئهم کتیه خهلاتی فیکتوریای بۆ ئهدهبیاتی سالی (2019) ی بهدهستهیناوه و پهنذیکي ناسراوی کوردیه (Boochani, 2018).

لئیده بیئیت، که خۆی لهو کهرهسته و ئامراز و ماددهکانی وهک مایک، کامیرا، موبایل، جلوبهرگ، ئهو دهستبهند و ملوانکانه ی ئاماژهن بۆ کوردبوون و چهندهها کهرهستهی دیکه ده بیئیتهوه. بهم شئومه ئهو گواستنهوه و بهرهمهینانهوهی، که له نیوانی جۆرهکانی سهرمایه دا هیه وهک ئهوهی له تیوری بۆردیودا ئاماژهی پیکراوه روون ده بیئیتهوه.

ههژماری دووهم: (شیننی کوردی @Shene_Kurdy)

شیننی جهبار خاتونیکه خهڵکی شاری سلیمانییه و پیشه ی ماموستای هونهره، لهپال ئهم کارمشیدا فرۆشیاری جلوبهرگ و خشل و سهروبهستی کوردی خانمانه، ههربۆیه خاوهنی ههژماریکه له تۆری کۆمه لایهتی ئینستاگرام که (٤٧) ههزار و شهش سهه شۆتیکهوتووی هیه. لهناو ئهم کاپیه ی ئینستاگرامدا پنگهیهکی دیاری داگیر کردوه، که کاریگهری خۆی دهردهخات، بهتایبهتی لهریگه ی جلوبهرگی نه ریتی کوردیهوه، وهک چون له بایۆی ئینستاگرامهکهیدا نوسویهتی "جلی کوردی شوناسی نهتوهییمانه". لهههمانکادا، ههموو بلاوکراوهکانی دمخاته سهه دیزاینه نائۆز مهکانی و جۆری ناوچه جیاوازهکانی کوردستان و ههروهها جۆرهکانی خشل، که بۆ سهه جلی کوردی بهکارهینراون له لایهن ژنانی کۆنی کوردوه و دهیهویتی زیندوویان بکاتهوه له لای جیلی نوو و بۆیان ئاماده بکات و بفرۆشیت. ههه به نمونه یهکیک له بزۆنهر مهکانی که زۆر چووته ناو خهڵکهوه بهچۆریک گهیشتۆته (٦٨٢) ههزار بینهر، سهبارته به جلوبهرگی بوکینی کۆنی کوردیه، که سهه رنجی ژمارهیهکی زۆری بینهری راکیشاوه، یاخود بزۆنهریکی دیکه، که ناوی ههموو ئهو خشلانه ی له لایهن ژنانی کوردوه پهشتر بهکارهاتوون و ئیستا نازانرین به بینهرانی ده لئیتهوه بۆ فیربوون و زانینی شینۆزی بهکارهینانیا، ههلبهت له کاپشنی ههموو رپلهکانیشدا به سهه جلوبهرگی نه ریتی کوردیدا ده لئیت و هاشتاگهکانی (#کوردستان، #جلی_کوردی، #جلی_بوک) وه زۆر هاشتاگی دیکه بۆ ههه شاریکی چوار پارچه ی کوردستان داده نیت. ئهم هابیتۆسه به پاشخانی کۆمه لایهتی و پهروهرده ی کلتووری شیننیه گرێدراوه، که له بۆستهکانیدا دیاره ههموو ئهوانهش نیشاندهری ئهمن، که شیننی سهرمایهیهکی کۆمه لایهتی له کاپیه ی ئینستهگرامدا بۆخۆی بهرهمهیناوه و لهو رپگایهوه جهخت له سهه بهر دهوامیهی نه ریتی کورد دهکاتهوه.

سهبارته به سهرمایه ی کلتووری شیننی، سهه رتا له بهرجهستهکراودا دهردهکهویتی، بههۆی ئهوهی خاوهنی زانیارییه سهبارته به جلوبهرگی کوردی و میژووویهکه ی و مانا و بهکارهینانهکانی له لایهن ژنانی کوردوه (خۆی له یهکیک له چاوپیکهوتنهکانیدا ئاماژه ی پیده دات، که له مندالبیهوه جلی کوردی جلی دلخوازی بووه و له تهمهنی لاویتیهوه خولیا ی ئاشنابوونی به جلوبهرگه رهسه نهکانی کوردستان بۆ دروستبووه). لهپال ئهمه دا خاوهنی سهرمایه ی کلتووری بابه تیشه، بههۆی ئهوهی ههه میسه جلوبهرگهکان خۆیان و ئهو کهرهستانه ی، که پهروه ندییا به جلوبهرگهکهوه ههیه، ههه له خشل و سهه پۆش و بۆنخۆشکهرهوه دهردهخات له قیدوکانیدا و فرۆشیاریشیهتی. له لایهکی دیکهوه خاوهنی سهرمایه ی کلتووری دامهزراویه، بههۆی ئهوهی خاوهنی بروانامیه له بواری هونهدا، توانیهتی بواری خۆی، که هونهره بیخاتهوه خزمهتی جلوبهرگی رهسهنی کلتووری و هونهریانه کاری تبادابکات، به لām به جۆریک له مۆری کوردوارییا نه لاندات و دروستیشیا بکاتهوه. ههربۆیه له رپگای سهرمایه کۆمه لایهتییهکهیهوه ههستهکی به کۆمه ل به شوناس بههیز دهکات و ئهو کاردانهوانه ی بهرانبهر کار مهکانی وه ریده گریت ههه له لایک و کۆمیت و شهیر، کاریگه ریهکه ی دهگۆریت بۆ دهسه لاتیکه سیمبولی و پیکه ی بههیزتر دهکات لهناو کاپه کهدا، بهم جۆره له رپگای ئهم کرداره کلتووریهوه وهک ئهوهی بۆردیو باسی دهکات به سوو دبیین له جۆره جیاوازهکانی سهرمایه شوناسی کلتووری نهتوهیهی کورد بهرهم ده بیئیتهوه.

ههژماری سێهههه: (دالیا @dada_dalya)

دالیا خاتونیکێ کوردی دانیشتووی دهرهوهی کوردستانه و دایکه، خاوهنی ههژماریکه له تۆری کۆمه‌لایهتی ئینستاگرام که (٣٢) ههزار و دووسه شوینکهوتووی ههیه. کارهکهی دالیا لهناو ئینستاگرام، به وتهی خۆی فیرکردنی زمانی کوردیه به مندالانی کورد، به تایبتهت ئهو مندالانهی له دهرهوهی کوردستان له‌دایک بوون و دهژین، بهو پێیهی، که خۆی دایکه و ههستی به گرنگی فیربوونی مندالهکانی کردوه به زمانی نهتهوهی خۆیان، هه‌ربۆیه له ریگای ههژماره‌کهیهوه، که ناویشی لێناوه (داده دالیا) خزمته دهکات. وهک له بایۆکهیدا دهره‌کهوتیت، که نوسویهتی (خزمته‌کردنی زمانی شیرینی کوردی) و ههروه‌ها (Children Kurdish Learning on YouTube)، که له‌پال فیرکردنی مندالان به زمانه‌که‌دا، چه‌ندین بزۆینه‌ری تر دروست دهکات بۆ راستکردنه‌وهی رسته‌کانی ناو زمانی کوردی، که وشه‌ی دهره‌وهی زمانه‌که‌ی تیکه‌ل ده‌کریت له‌کاتی گفتوگۆکردندا، هه‌روه‌ها هه‌ولێ فیرکردنی که‌سانی دیکه‌ش ده‌دات له فیربوونی زمانی کوردیدا، به‌تایبتهت له‌و فیدویانه‌ی، که به زمانی ئینگلیزی ده‌یکات و مه‌ریده‌گه‌زیه‌ته کوردی، یاخود ریزمانی کوردی به ئینگلیزی ده‌لێته‌وه. هه‌ربۆیه خاوه‌ن بینه‌ریکی زۆره به‌جۆریک به‌کێک له بزۆینه‌رکانی، که له‌ کۆتایی سالدایا بۆ لۆیکردۆته‌وه خاوه‌نی (٧٨٢) هه‌زار بینه‌ره‌ بووه، که له بزۆینه‌ره‌که‌دا هه‌ندیک وشه‌ی ناو زمانی کوردی، که کوردی نین راستیان ده‌کاته‌وه به‌ نمونه (به‌جدی نا به‌لکو به‌راستی، عیندا نا به‌لکو که‌له‌رق، محتل نا به‌لکو دره‌نگ که‌وتوو) و چه‌ندین وشه‌ی دیکه. هه‌روه‌ها له هه‌موو بۆلۆکراره‌کانیدا چه‌ندین هاشتاگ داده‌نیت، که گوزارشت له‌ زمانی کوردی و فیربوون و به‌کاره‌ینانی ده‌کهن، وه‌ک (#Kurd, #LearnKurdish, #KurdishLearning).

هه‌بیتۆسی دالیا له ئهم‌مونه که‌سییه‌کانی و بارودۆخه کۆمه‌لایه‌تییه‌که‌یه‌وه سه‌چاوه‌ی گرتوه، که کاریه‌گر بیان له‌سه‌ر تیروانینی ئهو هه‌بووه بۆ پاراستن و به‌ره‌وه‌په‌شبردنی شوناسی کلتووری کوردی. ئهمه‌ش له‌ ریگای بۆلۆکراره‌ و کاره‌ رۆژانه‌یه‌کانی، ئیدی دانانی هۆنراوه و گۆرانی نه‌ریتی بیت، یان نه‌مایشکردنی جلۆبه‌رگی کوردی بیت، یان باسکردن له‌ گفتوگۆ رۆژانه‌یه‌کانمان به‌ زمانی دروستی کوردی ناتیکه‌ل له وشه‌ی بیانی، هه‌ول ده‌دات نۆر مه‌ کلتوورییه‌کان به‌ره‌م به‌هینته‌وه. هه‌رچی سه‌رمایه‌ی کلتووریه‌، دالیا خاوه‌نی سه‌رمایه‌ی کلتووری به‌ره‌سته‌کراره، به‌هۆی ئهو زانیاریانه‌ی هه‌یه‌تی له‌ میژوو و زمانی کوردیدا، هه‌روه‌ها لیه‌اتوویی له‌ دهر‌برین و گه‌یاندنی بابته‌کانیدا. پاشان سه‌رمایه‌ی کلتووری بابته‌ی هاوشیوه‌ی بۆتان و شینن، که خۆی له‌و که‌رسته‌نه‌دا ده‌بینه‌ته‌وه، که دالیا بۆ نامده‌کردنی بۆلۆکراره‌کانی سوودی ئیده‌بینه‌یت. هه‌روه‌ها له‌ ریگای ئهو سه‌رمایه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌ی، که له‌ ناو هه‌ژماره‌که‌یه‌دا به‌ره‌می هیناوه‌ پینگه‌ی خۆی له‌ناو ئهم‌ کایه‌یه‌دا ده‌چه‌سپینه‌یت و هه‌ستیکی هاو‌په‌ستی بۆ کورد له‌ دهره‌وه‌ی سنوره‌ جوگرافیه‌یه‌کان به‌هه‌زتر ده‌کات، ئهمه‌ش ده‌بینه‌ کایه‌یه‌کی به‌ره‌مه‌ینه‌یه‌وه‌ی شوناسی کلتووری کوردی و خه‌لکی له‌ریگایه‌وه‌ چالاکانه‌ دانستان له‌سه‌ر شوناسه‌که‌یان وه‌ک کوردیک ده‌کهنه‌وه.

هه‌ژماری چواره‌م: (سۆنیا نه‌حه‌مه‌ه @soniya.ahmet.t)

سۆنیا خاتونیکێ کوردی دانیشتووی دهره‌وه‌ی کوردستانه و خاوه‌ن پروانه‌می ماسته‌ره. له‌ تۆری کۆمه‌لایه‌تی ئینستاگرام هه‌ژماریکی هه‌یه که (٨١) هه‌زار شوینکه‌وتووی هه‌یه. کاره‌که‌ی بریتیه‌ له‌ دروستکردنی وینه‌ی ئه‌لکترۆنی به‌په‌ی هۆنراوه و گۆرانییه‌ کوردیه‌یه‌کان، گۆرانییه‌کان به‌ گه‌شتی، گۆرانییه‌ کلاسیکییه‌ کوردیه‌یه‌کان و هۆنراوه‌کانیش هۆنراوه‌ی هه‌ریه‌ک له‌ (به‌ختیار عه‌لی، شیرکۆ بیکه‌س و عه‌بدوللا په‌شیو) و چه‌ندانی دیکه‌ له‌خۆده‌گرن. هه‌لبه‌ت له‌پال ئهمه‌دا وینه‌کیشه و تابلوی قه‌شه‌نگ ده‌کیشینت. کاره‌کانی وینه‌یه‌کی گه‌وره‌ی کوردستان ده‌خه‌نه‌ روو و هونهری به‌ری کوردی ده‌ناسین، وه‌ک له‌ بایۆکه‌یدا دهره‌که‌وتیت که

(spirit of azadi) نوسیه به واتای (رۆحی ئازادی)، له ههمانکاتدا هاشتاگهکانی (#Afrin, #KurdishWoman, #HasanZirak) بهکارده هینیت لهسهر بآوکر او مەکانی، ههروهها بهشیک زۆر له کاپشانی بآوکر او مەکانی به زمانی ئینگلیزی دهنوسیت و دهیهویت لهو ریگایهوه ناساندن بۆ کورد و نازار و ئازادی و شوناسهکهی بکات. به نمونه وهک پهکیک له بآوکر او مەکانی، که لهسهر ئافرمی کورد کردوویهتی و کیشاوییهتی، نوسیهیهتی (Despite being under attack from all sides, she stands tall- an unshakable symbol of Kurdish women's courage, resilience and unwavering spirit)، که به واتای (سهرهپای نهوهی له ههموو لایهکهوه هیرش دهکریته سهر ژانی کورد، بهلام بهرز وهستاوه و هیمایهکی نهلهزای بویری و خۆراگریه)، که له ریگای نههوه هیزی ژنی کورد دهردهخات به شیهویهکی هونهری بهرز. ههلبهت سونیا، پینگهیهکی دیاری لهناو کایه ئینستاگرامدا ههیه، به جۆریک پهکیک له بزوینه مەکانی، که بۆ جهژنی نهروژ دروستکردنی تابلویهکه (٦٧٦) ههزار بینهری ههجووه.

کهواته دهرکهوتن و کارهکانی هابیتوسی سونیا، بههۆی ئهوه سهرمایه کۆمه لایهتییهی له کایه سۆشیاڵ میدیادا بهرهمی هیناوه، رۆلی له بهرهمهینانهوهی شوناسی کلتوری کورددا ههیه له لای بینهرانی. ههلبهت سودی له ههرسه جۆری ناو سهرمایه کلتوری بینهوه، پهکهمیان سهرمایه کلتوری بهرجهستهکراوه، که لیهاتووی و توانا هونهریه بهرزهکهی سونیا به نهخشاندنی تابلۆ و کاری وینهکردنی ئهکترۆنی و گونجاندنی لهگهڵ گۆرانی و هونراوهی کوردیدا. دوو ههمیان سهرمایه کلتوری بابتهی، که بۆ دروستکردن و کیشانی تابلۆ و وینهکانی سود له چهندین کههسته وهردهگریته، که خویان له کههستهی کیشانی تابلۆ و ئامرازی تهکنهلۆژی بهرز دهبینهوه. سهیههمیان خاوهنی سهرمایه کلتوری دامهزراوییه بهو پیهی خاوهن پروانامه ماستهره وهک دهردهکهوتن له بواری پهوهندیداردا. بهم شیهویه له ریگهیه سهرمایه کلتورییه جۆربهجۆر مەکانهوه شوناسی کلتوری کوردی بهرهمه هینیتیهوه.

ههژماری پینجهم: (نهوا موکرجی @NêwaMukirci)

نهوا کورجی تههمن (٣٨) سالی دانیشتووی شاری سلیمانییه و به ژهنینی پیاوو و گۆرانی گوتن بههره میوزیکیهکانی له ههژمارهکهیدا له ئینستاگرام دهردهخات، که خاوهنی (١٥) ههزار و سهه شوینهکهوتوه، بهجۆریک هونراوهی زۆربهی گۆرانییهکان نهیرتی کوردیه و بهمهش نهک ههر میراتی میوزیکی دهپاریزیت بهلکو وا دهکات، که بینهریکی فراوانتر بۆ میوزیکی فولکلۆری کوردی پهیدا بکات. وهک له بایۆی ئینستاگرامهکهیدا نوسیهیهتی (کوردم و کوردستانیم. دهنوسم، پیاوو دهژهنم، گۆرانی دهبیژم، وهردهگریتم)، جهخت لهسهر کورد بوونی دهکاتهوه و به گونجاندنی میوزیکی کوردی لهگهڵ ئامیره مۆدیرنهکان (وهک پیاوو)، پردیک لهنیوان میراتی نهیرتی کوردی و فۆرمهکانی هونهری هاوچهرخدا دروست دهکات. ئهمهش لهگهڵ چهمی سهرمایه کلتوری پیهه بۆردیو هاوتهریهیه، که زانیاری هونهری رهوایی کلتوری دهپاریزیت و شوناسی کلتوری نهتهوهی بههیز دهکات.

نهوا موکرجی له ریگهیه بههره ههمچهشنهکانی و ئامادهبوونی چالاکانهیه له ئینستاگرام، رۆلیکی بهرچاو دهگریته له بهرمویشبردن و پاراستنی شوناسی کلتوری کورددا و به نهزموونی ژیانی کهسی و پیشهیی خۆی، کهلینی نیوان دهربرینه نهیرتی و مۆدیرنهکانی شوناسی کورد پردهکاتهوه. بهشداریهکانی له بواری میوزیکدا وهک بهرمویشخهری شوناسی کورد لهناو نهوه نوییهکانی ناو کۆمه لگای کوردی و نهوهکانی دهرهوهی کۆمه لگا و کهسانی بیانیشدا کاردهکن.

نهوا بهشداره له نووسین و راستکردنهوهی ههلهی زمانهوانی کوردی، که یارمهتیده ره له فراوانکردنی نوینهرایمتی زمانهوانی و ئهدهبی کوردیدا. ئهدهبی کوردی له میژوودا رووبهرووی سهرکوتهکردنی سیاسی بووتهوه، بۆیه راستکردنهوه رۆلێکی سهرکی دهگێریت له دهسته بهرکردنی دانپێدانانی نیوان کولتورهکان. ئهمهش پشتگیری لهو بیرۆکهیه دهکات، که زمان ناومندی شوناسی نهتهومییه و هۆشیاری بهکۆمهلی کوردی سهبارت به زمان و کلتور بههیزتر دهکات (وهک یهکیک له ریبهلهکانی که خاوهنی زۆرتترین بینهره و تاییدا ههولی راستکردنهوهی نویسی کوردی دهکات، که خاوهنی 85 ههزار بینهر بووه). کهواته هابیتوسی نهوا بهرجهستهکردنی نهیتهی کوردیه له رینگای میوزیک و راستکردنهوهی ههلهکانی نووسینهوه له زمانی کوردیدا. نهوا له رینگای ناوهرۆکی بلاوکراوهکانییهوه بهشداریه له بهرخۆدانی فیکریدا دهکات، که کلتووری کوردی نهک هه به پارێزراوی دههیلێتهوه، بههکو بۆ بینهراوی جیهانیش نمایش دهکات و بههیزتری دهکات، به نمایشکردنی موسیقا و ئهدهبیات و میراتی کوردیش، ههم شوناسی مۆدیرنی کوردی بونیاد دهنیته، ههم رهمگ و ریشهی میژوویی دهپاریزیت.

دهره ئه نجام

وهک بۆردیو ئاماژهی پیکردوه سهرمایهکان یهکتیری بهرهم دههیننهوه. لهو چوارچۆیهیدا توێژینهوه که گهیشتووته ئهوه ئهوه ئه نجامهیه، که ههریهکه له بۆتان، شینی، دالیا، سۆنیا و نهوا به سودببین له سهرمایه کلتووری و لهناو ئهوشدا ههرسی جۆری سهرمایه کلتووری بهرجهسته و بابتهی و دامهزراوهیهوه، سهرمایه کۆمه لایهتییان لهناو کایه ی ئینستاگرامدا بهرهمهیناوه و لهو رینگهیه شهوه رۆلیان ههبووه له بلاوکردنهوه و بهرهمهینانهوهی شوناسی نهتهومیی کورددا، چونکه توێژهران تیبینی ئهوهیان کردوه، که بابتهی شوناسی کلتووری نهتهومیی له بلاوکراوهی شوینکهتووهکانیاندا رهنگی داوتهوه، پۆستهکانیشییان له نیوان بهکارهینهراندا زۆرتترین جار نیرداوه بۆ یهکتیری. ههروهها لهماوهی ئه نجامدانی لایهنی مهیدانی توێژینهوه کهدا هه ندیک لهو ههژمارانهی وه رگیراون شوینکهتوویان زیادی کردوه، به نمونه بۆتان له (66) ههزار شوینکهتووه بۆ (75) ههزار زیادی کردوه، شینی له (47) بۆ نزیکه ی (51) ههزار زیادی کردوه، (دالیا) له (32) ههزار مه بۆ (37) زیادی کردوه. سۆنیا له (81) ههزار مه بۆ (100) ههزار زیادی کردوه. تهنها نهوا وهک خۆی ماوتهوه. ئهم زیادبوونی شوینکهتووانه وهک سهرمایه یهکی کۆمه لایهتی دهره نجامی توێژینهوه که زیاتر پشتر است دهکاتهوه لهوهی سهرمایه کلتووری و کۆمه لایهتی یهکتریان بهرهمهیناوتهوه. واته له کۆتاییدا، توێژینهوه که جهخت لهسهر توانای سۆشیال میدیا دهکاتهوه بۆ بههیزکردنی نهتهوهکان لهسهر ئاستی جیهانی، چونکه رینگا به دروستکردنی ژینگه ی جیگرهوه بۆ بهرخۆدان و پاراستنی کلتووری دهوات.

راسپارده

1. دامهزراوه جیا جیاکانی وهک پهروه ده، رۆشنیری و سیاسی سود له کایهکانی سوشیال میدیا ببینن بۆ بهروه پیشبردنی شوناسی کلتووری نهتهومیی کورد.
2. به ههمان شیوهی دامهزراوه جیا جیاکانی، که پیشتر ناومان هینان بایهخ به جۆره جیاوازهکانی سهرمایه بدهن و بیخه نه خزمتهی بهرهمهینانهوهی شوناسی نهتهومیی کورد.

پیشنیا

1. توڤژینهوهی زیاتر له کایه جیاوازهکانی وهک نابوری، ئایین، سیاست، خیزان... هتد بکریت، به سود بینین له تیۆرمکانی بییه بۆردیۆ، تیایدا رۆلی سهرمایه جیاوازهکان له بهر چا و بگیریت له بهر هههینانهوهی شوناسی نهتهوهیی کورددا.
2. هاوونیشتمانیان به تیگههستن له دهرنهجامهکانی توڤژینهوهکه نهو جۆره سهرمایانهی، که ههیه بهیخه خزمهتی شوناسی کلتووری نهتهوهیی کوردهوه.

لیستی سهرچاوهکان

1. ئەحمەد، نەبەز ئەزوەر، (٢٠٢٤)، سیستمی بههاکان و پەيوەندی به دیاریکردنی شوناسی گەنجەوه، نامەهی ماستەر بلاونهکراوه، کۆلیژی زانسته مروڤایه تیهکان، بهشی کۆمه‌لناسی، زانکۆی سلیمانی.
2. زیباری، تاهیر حسۆ، (٢٠١٧)، تیۆری هاوچەرخ له کۆمه‌لناسییدا (به‌رگی دووم). کۆمه‌لهی کۆمه‌لناسان و دهر و ناسانی کوردستان.
3. سیوهیلی، رینوار، (٢٠١٠)، بییه بۆردیۆ و کۆمه‌لناسی فەلسەفی، ههولنێرو چاپخانهی موکریانی.
4. Aichner, Thomas and Grunfelder, Matthias, (2021), Twenty-five years of social media, Mary ann Liebert, Vol.4, No.4.
5. Al Barazi, R. (2021). Cultural Capital, Social Capital, and Nationality in Relation to Academic Achievement among University Students in the United Arab Emirates (Doctoral dissertation, University of Leicester).
6. Aykurt, Aylin and Sesen, Elif, (2017), social media in social organization, European scientific Journal, Vol.13, No.20.
7. Boochani, Bahroz, (2018), No Friend but the Mountains: Writing from Manus Prison.
8. Hilgers, M. and Mangez, É, (2014), Bourdieu's theory of social fields: Concepts and applications.
9. Huang, X., (2019), Understanding Bourdieu-cultural capital and habitus. Review: Eur. Stud., 11.
10. Highfield, T., & Leaver, T. (2016), Instagrammatics and digital methods: Studying visual social media, from selfies and GIFs to memes and emoji, Communication Research and Practice, 2(1), pp.47–62.

11. Joseph, John E., (2013), Cultural Identity, The encyclopedia of applied linguistics, Blackwell publishing.
12. Kehily, Mary, (2009), What is Identity? A sociological perspective, Paper presented at ESRC Seminar Series, The educational and social impact of new technologies on young people in Britain, London School of Economics.
13. Miller, D. L., (2014), Symbolic capital and gender: Evidence from two cultural fields, Cultural Sociology, Vol.8, No.4, pp.462-482.
14. Özdemir, Sami Sonat and Özdemir, Meltem, (2014), Sosyal medya kavramı ve sosyal ağ sitelerinde yer alan online reklam uygulamalarının incelenmesi, Ejoboc electronic journal of vocational colleges, Vol.4, No.4, pp.58-64.
15. Phinney, Jean, S., (1990), Ethnic identity in adolescents and adults: review of research, American psychological association, Vol.108, No.3, pp.499-514.
16. Pratama, A. Y. and Wijaya, D. N., Yafie, E., & Ariska, F. (2025), The Arena of Cultural Production: Cultural Ecology And The Resilience Of Indigenous Communities In Selorejo, East Java. In 5th International Conference on Humanities and Social Science, Atlantics Press, pp. 311-323.
17. Siddiqui, Shabnoor ve Singh, Tajinder (2016). "Social media its impact with positive and negative aspects". International journal of computer applications technology and research, Vol.5, No.2, pp.71-75.
18. Spiegel, G. M. (Ed.), (2004), Practicing history: New directions in historical writing after the linguistic turn. Routledge.
19. Vural, Beril Akıncı ve BAT, Mikail (2010). "Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma". Journal of Yasar University, Vol.5, No.20, pp.3348-3382.
20. Xiaohui, T. and Roadkasamsri, V., (2023), Luoyue bronze ware of zhuang nationality in China: Cultural identity and cultural capital of modern commercial art design, Journal of Namibian Studies: History Politics Culture, Vol.34, pp.4096-4112.
21. Yanık, Celalettin, (2013), Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik kavramlarının sosyolojik analizi, pp.225-237

Abstract

Social media has become an integral part of modern life and serves as a platform for communication and exchange of ideas, culture and information. This study attempts to highlight the role of social media in building and expressing the cultural identity of the Kurdish nation in the digital age. Nowadays, coinciding with the globalization of communications, social media platforms such as Facebook, Instagram, Twitter and others have gone beyond being just a means of communication and have become a significant environment for cultural, political and identity exchange. For a nation like the Kurds, which has historically faced difficulties in preserving and affirming its identity due to the lack of a state, these platforms have provided an opportunity to affirm and reproduce their cultural heritage. This study examines how Kurdish individuals use social media to reconstruct and express their cultural identity, especially the interactions within these platforms, such as posts and hashtags, which contribute to the preservation and reproduction of Kurdish identity. In this regard, this study uses the work of contemporary French sociologist Pierre Bourdieu to investigate how the Kurdish individual defines his identity through social media in the globalized world. Through a qualitative method, the study analyzes how interactions through accounts on the Instagram platform contribute to creating an environment that facilitates the reproduction of Kurdish cultural identity. Therefore, the research concluded that each of the accounts obtained by taking advantage of cultural capital, including all three types of tangible, objective and institutional cultural capital, have produced social capital in the field of Instagram and thus played a role in spreading and reproducing Kurdish national identity

ملخص الدراسة

أصبحت وسائل التواصل الاجتماعي جزءاً لا يتجزأ من الحياة الحديثة وتعمل كمنصة للتواصل وتبادل الأفكار والثقافة والمعلومات. تحاول هذه الدراسة تسليط الضوء على دور وسائل التواصل الاجتماعي في بناء والتعبير عن الهوية الثقافية للأمة الكردية في العصر الرقمي. في الوقت الحاضر، وبالتزامن مع عولمة الاتصالات، أصبحت منصات التواصل الاجتماعي مثل فيسبوك وإنستغرام وتويتر وغيرها أكثر من مجرد وسيلة للتواصل، وأصبحت بيئة مهمة للتبادل الثقافي والسياسي والهوياتي. بالنسبة لأمة مثل الأكراد، والتي واجهت تاريخياً صعوبات في الحفاظ على هويتها وتأكيداتها بسبب افتقارها إلى الدولة، فقد وفرت هذه المنصات فرصة لتأكيد وإعادة إنتاج تراثها الثقافي. تدرس هذه الدراسة كيفية استخدام الأفراد الأكراد لوسائل التواصل الاجتماعي لإعادة بناء هويتهم الثقافية والتعبير عنها، وخاصة التفاعلات داخل هذه المنصات، مثل المنشورات والوسوم، والتي تساهم في الحفاظ على الهوية الكردية وإعادة إنتاجها. وفي هذا الصدد، تستعين هذه الدراسة بأعمال عالم الاجتماع الفرنسي المعاصر بيير بورديو للتحقيق في كيفية تعريف الفرد الكردي لهويته من خلال وسائل التواصل الاجتماعي في العالم العولمي. من خلال المنهج النوعي، تحلل الدراسة كيف تساهم التفاعلات عبر الحسابات على منصة الانستغرام في خلق بيئة تسهل إعادة إنتاج الهوية الثقافية الكردية. لذلك توصل البحث إلى أن كل الحسابات التي تم الحصول عليها من خلال الاستفادة من رأس المال الثقافي، بما في ذلك الأنواع الثلاثة من رأس المال الثقافي الملموس والموضوعي والمؤسسي قد أنتجت رأس مال اجتماعي في مجال الانستغرام وبالتالي لعبت دوراً في نشر وإعادة إنتاج الهوية الوطنية الكردية.